

Proludium Operis

vexillata in Cruce, tanquam Martyrum Dux, & antesignanus. Liber est, in quo sunt omnes thesaure sapientiae, & scientiae Dei mirum in modum resplendentes in purpureis vulnerum characteribus, Liber (juxta S. Hiero. interpretationem Epis. de vera Circumcisione) Intus & foris scriptus. Apoc. 5. 1. Intus, quia Verbum est Patris aeterni; foris, cum affigitur Crucis, cum moritur.

Apo. 5. 1.
S. Hiero.

Martyres
grandiora
Ecclesie vo-
lumina post
Christum

S. Greg.

S. Enno.
Pinxerunt
Martyres in
se sacram
Scripturam.

S. Isidoro.

Et si Scrip-
ture de-
cesserint, suf-
ficiant pro
lege Martyr-
um exempla.

Philo.

2. Corin.
3. 3.

Corinthios Epistolam Christi: quam eorum cordibus, imo & corporibus, quasi scriptus erat Christus, fides, spes, charitas, & reliqua bona non ariamento, sed Spiritu Dei vivi.

115 Apud Ezechiel c. 9. 2. virum illum sacerdotali indutum tunica, & secum deferentem Scriptoris atramentarium, vel ut Hebreæ, & Chaldaæ sonant, tabellam, seu calamarium, fuisse Christi è Cruce pendentis typum graves sentiunt Interpretes. S. Gregor. 22. Moral. c. 13. Rupertus lib. 1. in Ezech. c. 31. & 32. Pinto ibi, & noster Ferdinandus vñfo. 15. ac Neoterici alii. Christum præsignari putat tabellæ Crucis tanquam prælo affixum, cui tot per suas lineas ordinatæ sunt characteres, quot aperta vulnera. Prælum enim est trabs illa in torculari, & prælum etiam nominantur typographorum tabellæ ad litterarum impref-
Martyres
eidem, qui
Christus
prælo man-
dati.
siones: & sic appellatur Crux Christi torcu-
lar, prælum. Quorum hoc prælum, & ty-
pographus iste? Sanè ut typis Crucis man-
dentur fideles Ecclesiæ, & Martyres fiant,
qui eosdem, quos Crucifixus Jesus Marty-
rum Dux & exemplar, characteres præferant
benè efformatos: Libros de una mesma im-
pression. Est hoc, quod Vates attenuit V. 4. Ezech. 9. 4. Et dixit Dominus ad eum (ad virum typographum) trans per medium civitatem in me-
dio Ierusalem: & signa thau super frontes vi-
rorum gemitum, & dolentium super cunctis abominationibus, que sunt in medio ejus. Ubi ex communi omnium penè Expositorum mente, thau, quod erat imprimendum, est Crucis & crucifixi signum: qua de re consule no-
strum Greserum lib. 1. de Cruce c. 51. Illud unum cum Hieronymo ex Hebreis observo:
littera thau, quia est Hebraici alphabeti po-
strema, & quia thora, id est, lex incipit à
litterat thau significari eos, qui perfectam, pra-
etiamque habent scientiam divinae legis, illam videlicet, de qua Sapi. 10. 10. Dedit illi sci-
entiam Sanctorum: quam omnino esse in la-
borum tolerantia sitam, continentem exprimi-
tur: Honestavit illum in laboribus, & implevit labores illius. Nam qui non est tentatus, quid scit? Ecclesia. 3. 4. 11. Unde mysterio non
vacat, assumi hoc signum thau & ad Crucis, 11. & crucifixi signum portendendum, & ad per-
fectissimam divinae legis observantium quippe hæc in dolorum tolerantia, cruciamentorum, & mortis perpessione pro Christo, maximope-
rè resplendet. Quia omnia signata cadunt, & bellissimè in nostros Martyres, qui per Martyrum impresa habent Crucis, & crucifixi signa ab ipso Crucis prælo, typographi Jesu virtute, & operâ; & præ se ferunt uti volunta-
mina benè grandia perfectissimam legis obser-
vantiam, usque ad totam, & apices. Habet ergo, quod sunt in Ecclesia Martyres, tot esse divinæ legis libri, in quibus & Christi, & ip-
forum Martyrum exarata, & congesta illus-
trissima præconia.

C A P. X.

Ipsa Martyrum corpora pelles sunt fuscate, rubricatae, & depictæ, internam animi ele-
gantiam portiendentes.

116 In primis sunt huic peropportuna insti-
tuto illa Cantorum verba c. 1. 4. ubi sermo est planus de Ecclesiæ persecutionibus, usque ad sanguinis effusionem, & vitæ dispendium,

qua

Cap. IX. & X.

quæ aduersus fideles sunt à Judæis, & Gen-
tilibus excitatae: id quod Ecclesiæ ipsi mag-
num utique exitit pulchritudinem incremen-
tum, & gloria eximia. Nigra sum, sed formosa,
filia Jerusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut
pelles Salomonis. Nolite me considerare, quod fus-
ca sum, quia decoloravit me sol: filii matris meæ
pugnauerunt contra me. Nigra dicitur, & for-
mota: nigra non quidem propter peccati squa-
lore (ut nonnulli interpretantur) sed à per-
secutionibus, cruciamentis, opprobriis, & ne-
cibus immanissimis, quas in suis Martyribus
pertulit Ecclesia, ut clarere videtur ex con-
textu: nam externus ille color, fusca, ac ni-
ger contractus appetet ex ardentí persecuti-
onis æstu à Judæis & Gentilibus excitatae. Et
licet prima, ut autem, fronte viles, infuscata,
& contemptibiles videantur Martyres; inter-
ius tamen ac propriè contemplanti, amo-
rem, admirationem, & reverentiam excitant,
ob eximiam animi pulchritudinem, & elegan-
tiam, ac virtutum omnium splendorem: qua-
rum index est ipsum Martyris corpus ex car-
nificina horridum, & foedum. Idcirco ap-
pellatur Ecclesia; nigra sed formosa, sicut ta-
bernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. Ni-
gra quidem sicut tabernacula Cedarina, for-
mota vero sicut pelles Salomonis. Erant enim
Cedarenorum tabernacula, utpote subiecta
imbris, & aliis temporum injuriis, fordina,
infuscata, & squalida: contra autem Salomo-
nis tabernacula, seu pelles, admodum pul-
chræ, mundæ, elegantes, ac prædives, ut
Regiam majestatem decebat. Ita verba di-
stribuunt nonnulli ex Hebreis, & Patribus.
Alii non pauci, nec indocti, haec dicta à Sa-
lonone volunt quadam geminatione, ut spon-
sa se assimile tabernaculis Arabum, seu Ce-
darenorum, deinde etiam pellibus Salomonis.
Et dicunt, Reges Nomadum, sive Cedar,
qui incolunt tentoria, seu papiliohabitu-
fe foris ob solis æstum, imbris, ventos, & reli-
quias aeris injuries, adulitos, & horridos; in-
itus vero auro, & argento, gemmarum, atque
colorum ornata splendidos, & magnificos: id-
emque afferunt de tentoriis, quibus uteban-
tur sub dio venatione vacantes. Utraque di-
stributio probabilis, & rei nostræ defervens,
quam jam illustrò.

117 Primò, nigra dicitur ob excitatas in
illam persecutions, & Martyres à Tyrannis
deturpatos, & excarnificatos. Hebraicè est se-
chora à sachar, id est nigrefcere, denigrari,
nigrum esse, seu tuscum ad infar carbonis,
seu aquæ turbidæ. Imò Eruditis idem est Ni-
ger, quod mortuus: ut notat Scalig. exerc. 32. 5.
10. Est colori nomen ab eo, quod est ejus, quod
fuit: ut niger rupes. (id est mortuus) Mortui
namque atri. Usurpavit nigrum pro mortuo Ju-
venilis Satyra 1.

Instituitque rudes melior locusta propinquos
Per famam, & populum nigros offerre mari-
tos.

Hinc nigrorem solent periti Morti adscri-
bere. Statius lib. 9. Thebaid.

Funeris & nigre præcedunt nubila mortis.
In concreto nigrum vocant, quæ in abstracto
nigor dici potest. Huc spectat, quod vino
nigro rugum extinguerent, ubi cadaver abi-
fet in cineres. Homerus de Pyra Hectoris
lib. 24. Iliad.

Nigroque ignes extinguere vino
Incipiunt.

Hac etiam de causa nigre in luctu sumuntur
vestes: quod antiquissimis temporibus usur-
patum. Sic apud Homerum Thetis Achillis
fili necem deplorans atrâ induit.

Sic fata, nigerrima sumit Home.

Vestimenta, operit se, sequiturque volantem.

Hinc (ni me fallo) efferti Cantorum verba
posunt haud inepte: Nigra sum, id est mor-
tua sum, sed formosa: ita ut sermo sit de

mortis nigore per Martyrium, quod in suis
fidelibus subiit Ecclesia. Propterea nigra di-
citur sicut tabernacula Cedar, & Salomonis,

quæ ex pellibus mortuorum animalium con-
flabant: pelles autem mortuae sunt mortalitatis

symbolum, in sacris Litteris, ut observat

Origenes homi, unica in lib. Regum: & Ca-

teridem est ac nigredo, tenebrae, obscuritas.

118 Expende jam ad rem nostram facrorum

Expositorum effata. Justus Orgelitanus Epis-
copus ita loquitur: Potest nigra vocari, cum
passionibus, opprobriis, consumeliis, & despe-
ctu traditur. Considera nigran, atque formo-

8. Orgeli.
Nigredo ob
Martyria.
2. Corin. 4.

sam in Paulo: in omnibus tribulationem pati-
mur, sed non desistimus, dejicimus, sed non
perimus. Quemadmodum tabernacula Cedar;

tanquam purgamenta hujus mundi facti su-
mus omnium peripsema. Et sicut pellis Salo-
monis, semper mortificationem Jesu Christi in
corpore nostro circumferentes, ut vita Jesu ma-
nifestetur in carne nostra mortali. Quid pro
instituto nostro luculentius? Consonat Apo-
nius scriptor antiquus lib. 1. & Vene. Beda

lib. 2. in Cantica. & S. Petrus Damiani lib.

2. epist. in 7. qui ea verba de Martyrum di-
vinationibus, & necibus explicant. Lege

Bernardum dulcissimum, qui ser. 25. 26. 27.

& 28. in Cantica multus est in hac nostra in-
terpretatione adstruenda, & illustranda. Com-
pendio utens, putat in sponsa nigredine de-
signari persecutions, probra, cruciamenta,

& neces ignominiosas aequæ ac immanes, quas
perferunt Ecclesiæ fideles pro Christi causa;

nec non Christi Martyris perpessionem, &
mortem.

119 Secundò, dicitur nigra sicut taber-
nacula Cedar, sicut pelles Salomonis. Bellissimè

Martyrum corpora ærumnis, & cruciamentis
affeta assimilantur Cedrenis tabernacula, &

Salomonis tentoria viatoria, quæ, ut po-
tè exposita aeris injuriis, nigrum habebant

corpora, exteriorē faciem, & illuvie fecundam. De viatoria ta-

Cedrenis scribit Amm. Marcell. lib. 14. Er-
bena tabernacula, injuriis subiecta.

Niger idem quod mortuus: ut notat Scalig. exerc. 32. 5.

10. Est colori nomen ab eo, quod est ejus, quod
fuit: ut niger rupes. (id est mortuus) Mortui

namque atri. Usurpavit nigrum pro mortuo Ju-
venilis Satyra 1.

Instituitque rudes melior locusta propinquos
Per famam, & populum nigros offerre mari-
tos.

Hinc nigrorem solent periti Morti adscri-
bere. Statius lib. 9. Thebaid.

Funeris & nigre præcedunt nubila mortis.
In concreto nigrum vocant, quæ in abstracto
nigor dici potest. Huc spectat, quod vino

nigro rugum extinguerent, ubi cadaver abi-
fet in cineres. Homerus de Pyra Hectoris
lib. 24. Iliad.

Nigroque ignes extinguere vino
Incipiunt.

2. Corin.
5. 4.

quoniam dum sumus in corpore, peregrinamus
a Domino, aiebat Paulus 2. ad Corin. 5. 4.

similiter 2. Petri 1. 14. Et Jere. 4. 20. de
se afflictio, & de Martyribus divexatis mysti-
co sensu loquens: Vastata sum tabernacula

mea, subito pelles meæ. Rex Cantacuzenus in
illa Canti. verba, effert: Affixit me tentorium,

& divulsæ sunt pelles meæ. Vatabius arbitrat-
ratur dicta haec cum intuitu ad pelles, &

C 4 taber-

P. 119. s.
tabernacula Templi, quod rubricatis, & hyacininis pellibus, seu aulæis rectum erat ad instar illius Moysis, de quo Exo. 24. Sic etiam Regius Poeta P. 119. 5. *Huc mihi quia incolatus meus prolongatus est, habitavi cum habitantibus Cedar, multum incola fui anima mea. Hebraicè est: Cum habitaculis, tabernaculis, seu tentoriis Cedar: id est in corpore, ut in tabernaculis Cedreni. Subinde Apostolus ad Hebreos 11. 36. recensens ea, quæ passi sunt veteres Patres, & Martyres generosi pro vera religione: *Alii ludibria experrit, insuper & vincula, & carcere: lapidati sunt, scoti sunt, tentati sunt, in occidente gladii moriunti sunt, circuierunt in metoris, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus, in solitudinibus errantes, in montibus, & speluncis, & in cavernis terræ. In pellibus caprinis dixit, quia tanquam Scenitæ, vel Cedreni vitam transigebant vagam, & æruminis plenam.**

*Interna
Martyrum
pellitudo
eximia.*

Cantac.

P. 44.

S. Augu.

Existimaverim, horum Principum tabernacula, non adeò fuisse ob aeris injurias adusta, & horrida, ut in externa etiam facie non splenduerit aliquid illustre, & magnificum, elegans & gloriosum, quod esset internæ majoris adhuc magnificentiae, & pulchritudinis index: hoc enim regius exigebat apparatus: & perbellè conductus ad internum Martyrum splendorem, & elegantiam designandum: cuius index sint, & argumentum ipsa fidelium corpora æruminis, carnificina, & morte affecta pro Christo, quibus nihil pulchrius. Multa sunt quæ huic existimationi splendorem concilient. In primis vox ipsa Hebraica sachar (undè in genere fæminino sechora, id est nigra) significat manu, seu diluculum, five auroram. Isa 8. 20. Ps. 56. 9. Ose. 10. *Externa
Martyrum
species splē-
dida.*

id est desiderabilis, placens, speciosa, pulchra, nitida, decora, decens, conveniens, amabilis, optabilis. Quia revera quæ pulchra non apparent, si avidè investigentur, occultum aliud in illis reperitur, quod magni sit precii, & mirifice splendeat. Qui externam Martyrum formam procul, ac minus accuratè adspiciunt; foedam illam, atque horridam tormentorum illuviae reputant: sed intus certè eximium aliud est, atque divinum, quod oculos proprius spectantium suaviter tenet, & allicit animos. Ideo formosa dicitur sicut tabernacula Cedar, & sicut pelleles Salomonis, quæ licet foris infuscata, & squalida videantur: intus nihilominus tamen pulchra erant, & eleganti ornata splendida, atque magnifica: ut potè regia, & ad regium apparatum spectantia. De Salomonis tentoriis id certum est. De Cedrenorum tabernaculis, multorum est existimatio: inter quos Rex Cantacuzenus in Cantica: *Cedar enim apud Hebreos Æthiopum significat Duxem, quemadmodum Ier. 1. 16. dicit: desicit gloria filiorum Cedar. c. 21. 16.* & Jere. 2. 10. Duxis autem tabernaculis quis internam denegat elegantiam, apparatum, & gloriam? Putandum ergo est, tum Duxis Æthiopum, tum Regis Salomonis viatoria tabernacula fuisse intus magnifica unionibus, & lapidibus pretiosis, auro, & argento, ac tefellato opere: quibus interna Martyrum elegancia assimiletur opportunè. De qua pius Vates Ps. 44. *Omnis gloria filia Regis ab intus, Hebraicè, à margaritis, à lapidibus pretiosis: quæ ex penitillimis, & intimis maris, & terræ visceribus exprimuntur Job 29. 18. Prover. 20. 15. Ad quæ verba S. August. lib. de Ser. Domini in monte c. 5. Intrinsecus esse beatitudinem nostram, sicut de anima ecclesiastica, ore Propheetico dicitur omnis gloria filia Regis ab intus. Nam extrinsecus maledicta, & persecutio-*

nus, & detractiones permituntur. *121 Vincentius Riccardus Clericus Regularis, auctor quidem disertissimus, in notis super commentatoris Regis Cantacuzeni in Cantica fol. 97. putat utrumque similitudinem Cedrenorum tabernaculorum, & pellium Salomonis referri non ad Sponsæ nigredinem, sed ad pulchritudinem; quasi dicat: licet nigra appareat; tamen pulchra, sum sicut tabernacula Ducis Æthiopum, & Regis Salomonis,*

*scribit Moyses Exo. 26. 14. Facies operimentum de pellibus arietum rubricatis, &c. Jam ergo in hisce pellibus Martyrum corpora praesignari, putant Ecclesiæ Paræ: suo enim illi sanguine Ecclesiæ operuerunt, ejusque fidem stabilierunt contra omnes ingruentes infidelium procellas, Apostoli, & Apostolicæ viri (ait Beda lib. 2. de Taberna. c. 3.) *Pelles arietum sunt, usque ad Martyrum rubricati: & S. Augus. tom. 4. lib. 2. Quæst.**

EXO. 26. 14.

S. Beda.

5. Augus.

Cellens.

*Morticina
pelles ex-
vata.*

R. Abra.

*Pulchritudo
in nigredine.*

S. Bern.

*S. Nyfse.
Tabernacula
pellitudo
interna,
& extera.*

*Ad Marti-
res pelleles.*

esse cælorum orbes. *Apud istum Salomonem. Pelles Sal-
non dubito posse inveniri, quod decori Sponsæ mons Christi
omnino comparare non dubitem: & præserit. S. Bern.*

de pellibus ejus adverte in Ps. 103. extendens Ps. 103. 2.

*cælum sicut pelle. Quæ Davidis verba ita ex-
ponit speciosè: Pulcherrima pelle, que in mo-
dum magni cujusdam tentorii universam ope-
riens faciem terre, solis, luna, atque stella-
rum varietate tam speciabili humanos oble-
dat aspectus. Quid hac pelle formosius? Quid
ornatus celo? Altè vero, quænam Sponsæ pul-
chritudo splendido cælorum decore adum-
brata? Ea sanè, quæ in Martyrum corpori-
bus pro Christo divexit resiliunt. Audi Au-
gustinum in Enarratione ad illa Psalmi verba:*

*Pelle mortalitatem significat, &c. Pelles au-
tem derribi non solent nisi de animalibus mor-
taliis. Ergo pellum nomine mortalitas figu-
rata, Subtextit: Tenditur sicut pelle, & ten-
ditur sermo mortuorum: ergo ideo tenditur si-
cui pelle, & multò magis tenditur, quia illi
mortui sunt. Nam post mortem plus innocue-
runt Prophetæ, & Apostoli, & non erat tunc
noti, cum viverent. Mortua Martyrum cor-
pora ad instar celi sunt, ad instar pellum
mortuorum, splendida, expicta, rubrica, ex-
quisitæ cælaturis variegata. Quid enim splen-
didius, & picturatus esse potest, quam cor-
pus pro Christiana religione cæsum, lividum,
trucidatum, cruentatum? Extendit Deus cœ-
lum sicut pelle, id est, membranam, seu li-
brum explicatum, & manifestum: ut expli-
cant S. Augus. in Ps. 93. Si extenditur sicut pelle, tanquam liber est extensus, ut legatur. S. Augus.*

*Et S. Chrysostom. 35. ad Populum. At-
qui Martyres sunt libri, seu pelleles explicatae
in Martyrio, in quibus eorum encomia vul-
neribus, quasi litteris, exaraata adspicias, &
legas: ut suprà diximus. Propterea S. Gregor.*

*Nyfse. Orat. 2. de 40. Martyribus spectaculum,
cruciamenta subeuntum, tale esse, Quale in S. Nyfse.
Tabernacula pellitudo interna,
& extera.*

*Martyres accedit miraculus, cùm serena, ac
pura nocte stellarum decor aliud per alium di-
finguitur, & ornatur. S. Ambros. lib. 10. E-
pit. 85. ad Martyres refert illa Psal. 18. ver-
ba: Celi enarrant gloriam Dei: ita optimè. lum gloriam
Illi sunt celi qui enarrant gloriam Dei: hec Deionara
opera manuum ejus. Quæ annunciat firma-
mentum. Non enim eos secularis illecebra, sed
divini operis graia ad firmamentum sacrati-
simæ passionis evexit. Multoque ante morum,
virtutumque documentis annunciat in his mar-
tyrium, quod adversus lubricum facilius hujus
stabiles permanerunt. Eni pelleles ve-eri
Salomonis martyrio rubricatas, & exaraas
vulneribus, quæ Dei gloriam, & sua ipso-
rum magnalia longè, latèque evulgant. Et
quidem jure optimo pelleles appellantur, He-
braicè Jeriaa, a verbo Jaraa, id est durè, vel
asperè, accipere, affligere, vexare: quasi pelle-
les sunt Martyres durè, & asperè accepitæ à
Tyrannis, afflitæ, vexare afflictionibus, &
vexationibus rubricatae, & expictæ.*

*125 Denique, mellitissima etiam sunt illa
Bernardi verba ser. 28. in Cantica: Agnosco S. Bern.
pelleles Salomonis, inquit ipsum in pelle foris
nigra Salomonem amplector. Habet, & Sa-
lonon nigredinem, sed in pelle: foris niger, in
manu, hinc manu.*

*124 Rufus, S. Bernar. Serm. 27. in haec Can-
ticorum verba putat in Salomone adumbrari
Christum Dominum, qui plusquam Salomo-
nus est, hujus autem divinissimi Salomo-
nius pelleles elegantissimas, & splendidissimas
longè superanter.*

Quid.